

Parlamenteer Sistemde Katılımcı Yerel Yönetim Mekanizmaları Olarak Kent Konseyleri: Bursa Kent Konseyi Örneği

City Councils as Participatory Local Governance Mechanisms
in the Parliamentary System: Bursa City Council Example

Strategic Public Management Journal
Volume 4, Issue 7, pp. 1-12
2018 (1)
DOI: 10.25069/spmj.412092
Received: 03.04.2018
Accepted: 12.07.2018
© The Author(s) 2018
For reprints and permissions:
<http://dergipark.gov.tr/spmj>

Elif KARAKURT TOSUN*

Öz

Türkiye’de kökleri İkinci Meşrutiyete kadar uzanan parlamenteer sistemde, sistemin aksayan yönlerinin düzeltilmesi ve halkın yönetim sürecine aktif olarak dâhil olabilmesi için çeşitli yasal düzenlemeler yapılarak katılımcı mekanizmalar geliştirilmiştir. Bu çerçevede 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda halkın yerel kararlarda fikirlerinin dikkate alınmasına, yönetsel süreçlere dâhil olmasını sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesini sağlayacak düzenlemeler ön plana çıkmıştır. Bu yolla vatandaşların politika geliştirme süreçlerine dâhil olmasının önünün açılması istenmiştir. Neticede 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesi ile “Kent Konseyleri” uygulaması yerel yönetimler mevzuatımıza girmiştir.

Çalışmada ilk olarak kent konseylerinin gelişim süreci ve yasal mevzuattaki yeri analiz edilmiştir. İkinci olarak ise Türkiye’de kurulan kent konseylerinden birisi olarak Bursa Kent Konseyi’nin kuruluşundan günümüze kadar geçen süreçteki gelişimi irdelenmiştir. Bu çerçevede yerel düzeydeki vatandaşların kent yönetime katılımları bağlamında konsey tarafından gerçekleştirilen faaliyetler ve bunların kent yönetimine yansımaları ele alınmıştır. Çalışmada Bursa’da yaşayan vatandaşların kent konseyleri ile ilgili bilgi düzeylerini ve kent konseyinin çalışmalarına katılımlarını tespit edebilmek amacıyla bir saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmasının gerçekleştirildiği Bursa kentinin nüfusu, 2016 yılı verilerine göre 2.901.396’dır. Saha çalışmasında Bursa kenti merkez ilçeler bazında 7 bölgeye ayrılmıştır. Bu 7 bölgenin nüfus dağılımları göz önünde bulundurularak “tabakalı rastgele örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Saha çalışmasına katılan kişilerin verdikleri cevaplar irdelendiğinde yüksek bir oranda Bursa Kent Konseyi’nin bilindiği ortaya çıkmaktadır. Kişiler böyle bir kurumun varlığından haberdardır fakat bu kurumun çalışmalarına yeterince ilgi göstermemektedirler.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, Belediyeler, Kent Konseyleri, Bursa Kent Konseyi

Abstract

In the parliamentary system, whose roots extend to the Second Constitutional System, various legal arrangements were made to correct the problematic aspects of the system and to enable the people to actively participate in the management process, participatory mechanisms were developed. In this framework, in the Municipal Law No. 5393 of 2005, regulations were put in the foreground to ensure that people’s opinions are taken into account in the local decisions and that mechanisms to ensure that they are included in the

* Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi, ekarakurt@uludag.edu.tr

administrative processes. In this way, it is desirable that citizens should be included in the policy development processes. As a result, Article 76 of the Municipal Law No. 5393 and the "City Councils" application have entered into the legislation of local governments.

First, the development process of city councils and their place in legal legislation were analyzed. Second, as one of the city councils established in Turkey, the development of Bursa City Council in the process since its foundation has been examined. In this context, activities carried out by the Council in the context of the participation of local citizens in urban management and their reflections on urban management were discussed. In this study, a field study was carried out in order to determine the knowledge levels of citizens living in Bursa and their participation in the studies of the city council. The population of the city of Bursa is 2,901.396 according to the data of the year 2017. For the field study the city of Bursa has been divided into 7 districts on basis of central townships. Considering the population distribution of these 7 districts, the "Laminar Random Sampling Method" has been used. When the answers given by the people who participated in the field study is analyzed, it is revealed that the Bursa City Council is known at a high rate. The people are aware of the existence of such an institution but they do not pay enough attention to the works of this institution.

Key Words: Governance, Municipalities, City Councils, Bursa City Council

GİRİŞ

Demokrasi en genel anlamıyla; “halkın halk tarafından yönetilmesi”, “halkın iktidarı” olarak tanımlanmaktadır. Fakat günümüz dünyasında ülke nüfuslarının büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda doğrudan demokrasinin uygulanması mümkün değildir. Bu nedenle, halk kendisi adına karar verecek temsilcileri belirli bir süre için seçmekte ve bu şekilde yönetime katılmaktadır. Bu şekilde ortaya çıkan sistem, saf bir temsili demokrasi olabileceği gibi, halkın zaman zaman yönetimle ilgili kararların alınmasına bizzat katıldığı yarı-doğrudan demokrasi şeklinde olabilir (Erdal, 2005:71).

Bir ülkede geçerli olan hükümet sistemleri ve yönetim modeli demokratik yapının işleyişine doğrudan etki etmektedir. Türkiye, İkinci Meşrutiyet sürecinden itibaren kesintilere maruz kalsa da parlamente sistemle yönetilmektedir. Parlamente yönetim sisteminin en zayıf yönü, düşük nitelikli bir demokrasiyi beraberinde getirmesidir. Yürütme organının çift başlı olması, istikrarsız hükümetlerin varlığı, vatandaşların siyasi nitelikli kararlara düşük nitelikli katılımı ile birleşince ülkedeki demokratik yapının işlerliği seçim dönemlerdeki sandığa gitme şeklindeki bir katılım ile sınırlı kalmaktadır. Yöneten - yönetilen ilişkilerinin güçlendirilmesi ve yönetilenlerin karar alma sürecine daha aktif katılımını amaçlayan yönetim modelinin bir uzantısı olarak Türkiye’de 2000’li yıllardan itibaren yapılan Yerel Yönetimler Reformları ile yönetilenlerin yönetim sürecine katılımlarını arttırabilmek için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda halkın yerel kararlarda fikirlerinin dikkate alınmasına, yönetsel süreçlere dâhil olmasını sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesine ve kurumlar arası işbirliğinin sağlanmasına imkân verecek düzenlemeler ön plana çıkmıştır. Bu çerçevede hukuki düzenlemelerin imkân verdiği ölçüde, vatandaşların politika geliştirme süreçlerine dâhil olmasının önünün açılması istenmiştir. Böylece yerel idare ile vatandaşlar arasındaki uçurumun kapanmasının imkânı ortaya çıkmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nda yerel halkın kararlara katılımları sürecinde önemli bir araç olarak 76.’ncı maddede ile kent konseyleri mekanizması yasal bir kurum haline gelmiştir. Kent konseylerinin Türkiye’de ortaya çıkışı, Gündem 21 çalışmalarına kadar uzanmaktadır. Bu nedenle öncelikle Gündem 21 ve Yerel Gündem 21 çalışmaları analiz edilmelidir. Buna bağlı olarak Türkiye’deki Yerel Gündem 21 çalışmaları ele alınmalıdır. Türkiye’de kent konseyleri yapılanması sürecinde ön plana çıkan hukuki mevzuatın irdelenmesi

gerekmektedir. Nihayetinde bu çalışmanın temel konusu olan Bursa Kent Konseyi'nin analiz edilmesi önemlidir.

Yerel yönetimler düzleminde vatandaşların kent yönetimine katılabilmesi için tüm belediyeler tarafından kurulmaları yasal zorunluluk olan kent konseyleri kurumunun kanunlarla kendisine verilen misyonu ne oranda yerine getirdiğini tespit edebilmek amacıyla Bursa kenti özelinde bir alan çalışması yapılmıştır. Alan çalışması kapsamında Bursa kentinde yaşayan 2915 kişi ile yüz yüze anket yöntemi kullanılarak kent konseyleri kurumundan haberdar olup olmadıkları ve kent konseyinin çalışmalarına ne oranda katıldıklarına ilişkin sorular sorulmuştur.

1. PARLAMENTER SİSTEM – BAŞKANLIK SİSTEMİ

Devlet yönetim sistemleri genel olarak üçe ayrılmaktadır: başkanlık sistemi, parlamenter sistem ve meclis hükümeti sistemi. Bu yönetim sistemlerinden özellikle başkanlık sistemi ve parlamenter sistem en çok tartışılan sistemlerdir. Dolayısıyla bu çalışmada kısaca başkanlık ve parlamenter sistemlerinin güçlü ve zayıf yönleri kısaca ele alınmıştır.

Parlâmenter sistemlerde devlet başkanları tarafsız ve genellikle partiler üstü bir konumdadır; devlet ve milletin bütünlüğünü temsil ederler. Böyle tarafsız bir devlet başkanının siyasal mücadeleyi dengeleyici bir rolü vardır. İngiltere, Fransa, Türkiye gibi ülkelerde uygulanan parlâmenter sisteminin başlıca güçlü yanları şunlardır (Gözler, 2000: 25-47):

- Parlâmenter sistemde tıkanıklıkların çözüm yolu vardır, çünkü parlâmenter sistem esnekliklidir.
- Parlâmenter sistem kutuplaşmaya yol açmaz.
- Parlâmenter sistemlerde devlet başkanının uzlaştırıcı bir etkisi vardır.

Parlâmenter sistemin başlıca zayıf yanları şunlardır:

- Parlâmenter sistem istikrarsız veya zayıf hükümetlere yol açar.
- Parlâmenter sistem düşük nitelikli bir demokrasiye neden olur.

Parlâmenter sistemin istikrarsız hükümetlere yol açmasının nedeni, koalisyon hükümetleri ve koalisyon hükümetlerinin nedeni de çok-partili sistemdir. Ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyleri, tarihsel ve sosyo – kültürel yapıları parlamenter sistemin işleyişini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle bir ülkede parlâmenter sistem iyi bir şekilde işlerken, bir başka ülkede kötü bir şekilde işleyebilmektedir. Dolayısıyla parlâmenter sistemin performansı, ülkeden ülkeye değişebilmektedir.

Başkanlık hükümeti sistemi, yazılı anayasaların en eskisi olan 1787 tarihli Amerika Birleşik Devletleri anayasasının kabul ettiği bir hükümet şeklidir. Bu rejimin temel özelliği, demokrasiyle kişisel iktidarı birleştirmesidir. Kuvvetli bir icra organının yaratılması hedeflenmektedir. Güçler ayrımına göre, yasama organı yasaları yapmakta, Başkan bu yasaları uygulamakta, bağımsız mahkemeler de yasalara uygunluğu denetlemektedir.

Dünyada Amerika Birleşik Devletleri'nde, Brezilya, Şili gibi ülkelerde uygulanan başkanlık sisteminin güçlü yanları şu şekildedir (Yılmaz, 2013):

- Başkanın halk tarafından seçilmesi, seçim öncesinde seçmenlerin seçimden sonra hangi hükümetlerin kurulacağını bilerek oy vermesini kolaylaştırır ve seçilmişlerin hesap vermeye açık olmasını sağlar.
- Başkanlık rejiminde yasama meclisi üyeleri, hükümetin varlığının devamı kaygısı olmaksızın yasalar üzerinde bağımsız karar verebilirler.
- Başkanın görev süresinin sabit olması yürütmenin istikrarına katkıda bulunur.

- Başkanlık rejiminde halkın doğrudan seçtiği başkan ile toplumdaki çeşitli eğilimleri temsil eden yasama meclisi arasındaki güç dengesi etkin bir yönetim için olumlu bir zemin hazırlar.

Başkanlık sisteminin zayıf yönleri şunlardır (Yılmaz, 2013):

- Başkanlık sisteminin önemli sakıncalarından biri de bu sistemin uzlaştırıcı, gerilimleri azaltıcı ya da yatıştırıcı bir gücünün bulunmamasıdır.
- Başkanlık sisteminin zayıf yanlarının başında başkanların başarısız da olsa, süreleri doluncaya kadar görevde kalmaları gelmektedir.

Türkiye’de hâlihazırda uygulanmakta olan parlamenteer sisteminin kökleri, İkinci Meşrutiyet ile gelen anayasal monarşide bulan parlamenteer geleneğine kadar uzanmaktadır. Parlamenteer sistemde değişiklik yapılması ilk defa 1980’li yıllarda gündeme gelmiştir. 2007 yılında ise Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesinin referandumla kabul edilmesiyle birlikte sistemde önemli bir kırılma yaşanmıştır. Günümüzde ise sistemin tamamen değiştirilerek başkanlık sistemine geçiş yönünde tartışmalar hız kazanmış ve nihayet bu konuda karar verme yine halka bırakılarak 16 Nisan 2017’de referanduma gidilmesine karar verilmiştir.

Şuan hali hazırda Türkiye’de parlamenteer sistem geçerlidir ve bu yapı merkezi - yerel yönetim mevzuatına ve işleyişine hâkimdir. Parlamenteer sistemin en önemli zayıf yönlerinden bir tanesi düşük nitelikli bir demokrasiye sahip olmasıdır. Halkın yönetim süreçlerine dolaylı olarak da müdahale edebilme imkânı kısıtlıdır. Belirli zaman aralıklarıyla tekrarlanan seçimler aracılığıyla yönetime müdahale eden halkın seçim dönemleri dışında yönetime etkisi oldukça zayıftır. Halkın görüş ve önerilerinin yönetim sürecine daha yoğun bir şekilde aktarımının yapılması, yöneten - yönetilen arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi ve yönetilenlerin yönetime dolaylı kanallardan da olsa dâhil olabilmesi için çeşitli mekanizmalar geliştirilmektedir. Bu çalışmada yerel yönetimlerde halkın yerel kararlara daha aktif bir şekilde katılarak kent yönetiminde belirleyici bir güç haline gelebilmesi için geliştirilen mekanizmalardan bir tanesi olarak kent konseyleri ele alınmıştır. Çalışmada kent konseylerine yerel halkın ne oranda katıldığı ve kent yönetimindeki rolüne ilişkin olarak Bursa Kent Konseyi özelinde bir irdeleme yapılmıştır.

2. TÜRKİYE’DE KATILIMCI YEREL YÖNETİM MEKANİZMALARI OLARAK KENT KONSEYLERİ

Türkiye’de kent konseylerinin oluşumuna ve işlevlerine yönelik yapılacak her türlü değerlendirmede öncelikle Yerel Gündem 21 çalışmaları incelenmelidir. Çünkü Türkiye’de yerel halkın yönetsel süreçlere katılımının önünü açan mekanizmalar olarak kent konseyleri, Yerel Gündem 21 çalışmaları ile örtüşmektedir. Bu anlamda kent konseyleri, Türkiye’de Yerel Gündem 21 yaklaşımının uygulama modeli olarak oluşturulmuştur (Karakurt Tosun ve Keskin, 2015: 363). Yerel Gündem 21 programın temel yaklaşımlarından biri, yerel sorunların çözümlerine yerel ölçekte kentin örgütlü ve örgütsüz (gençler, yaşlılar, engelliler ve kadınlar gibi) kesimlerini “katılımcı” bir model ile YG21 çatısı altında toplamaktır (Güneş, 2004: 135). Gündem 21’de yer alan tüm program alanlarının başarıyla uygulanabilmesinin ön koşulu olarak, “çok aktörlülük” ve “toplumsal uzlaşma”nın aranması vazgeçilmez iki esas olarak karşımıza çıkmaktadır (Kuluçlu, 2011:183).

1992 yılında Birleşmiş Milletler Rio “Yeryüzü Zirvesi” ile başlayan Gündem 21 başlıklı Eylem Planında her ülke kendi Yerel Gündem 21’ini oluşturmaya çağırılmıştır. Türkiye’nin Yerel Gündem 21 ile tanışması, 1996 yılında İstanbul’da düzenlenen BM HABITAT-II İnsan Yerleşimleri Konferansı ile olmuştur. 1997 yılında UNDP’nin desteğiyle, IULA-EMME (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı) koordinatörlüğünde yürütülen “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi” Projesi başlamıştır. Bakanlar Kurulu’nun kararıyla başlatılan proje, Aralık 1999’da tamamlanmıştır. Bu projenin başarısı üzerine UNDP, ikinci aşamaya da destek vermeyi kabul etmiş, Bakanlar Kurulu’nun da bunu

benimsemesinin ardından, “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması” başlığını taşıyan ikinci aşama projesi, Ocak 2000’de başlamıştır. İkinci aşama sırasında çeşitli alt projelerin başlatılması ve yeni katılımlarla proje ortağı yerel yönetimlerin sayısının 50’yi aşması sonrasında, Yerel Gündem 21 uygulamaları “proje” çerçevesinden çıkarılarak, uzun erimli bir “Program”a dönüştürülmüştür. İlerleyen dönemde ise Yerel Gündem 21 Programı ortağı kentlerde kurulmuş olan kent konseyleri, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile birlikte kurulan kent konseylerine destek olmuş ve çalışmaların ülke ölçeğinde kökleşmesine öncülük etmiştir (Soygüzel, 2012).

5393 sayılı Belediye Kanunu’nda halkın yerel kararlarda fikirlerinin dikkate alınması, halkın yönetsel süreçlere dâhil olmasını sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesine ve kurumlar arası işbirliğinin sağlanmasına imkân verecek düzenlemeler ön plana çıkmıştır. Yönetişim temelli bu yaklaşım çerçevesinde devlet merkezli yönetim yerine toplum merkezli ve yapabilir kılma stratejisi esas alınmaktadır. Bu çerçevede hukuki düzenlemelerin imkân verdiği ölçüde, vatandaşların politika geliştirme süreçlerine dâhil olmasının önünün açılması istenmiştir. Böylece yerel idare ile vatandaşlar arasındaki uçurumun kapanmasının imkânı ortaya çıkmıştır (Ruige, vd. 2014: 15). Hemşehri hukuku, stratejik plan hazırlanması, belediye hizmetlerine gönüllü katılım, ihtisas komisyonları kurulması ve kent konseylerine yönelik düzenlemeleri içeren 5393 sayılı Belediye Kanunu katılımcı mekanizmaların geliştirilmesi açısından tipik bir örnektir (Göymen, 2010:216). Kanundaki temel katılımcı mekanizmalar arasında en çok tartışılan konular arasında kent konseyleri gelmektedir.

Türkiye’de önce 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesinde daha sonra da bu Kanun’a dayanılarak 2006 yılında çıkarılan “Kent Konseyleri Yönetmeliği” ile Yerel Gündem 21 bünyesinde oluşturulan meclisler, Kent konseyi çatısı altında birleştirilmiştir. Böylece Türkiye kentlerinde kent konseyleri aracılığıyla merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplumun ortaklık anlayışı çerçevesinde bulunduğu bir yerel yönetişim alanı ortaya çıkarılmıştır. Kent konseylerinin, belirli bir kalıp etrafında değil her kentin kendine özgü değerleri, koşulları ve öncelikleri doğrultusunda geliştirilen yöntemlerle hareket etmesi hedeflenmiştir (Lamba, 2012).

2009 yılında ise Kent Konseyi Yönetmeliği’nde değişiklik yapılarak kent konseylerinin kurulması tüm belediyeler için yasal zorunluluk haline getirilmiştir: “Kent konseyleri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde, 8 inci maddede belirtilen üyelerden oluşur, Kent konseyi genel kurulu ilk toplantısını yapmak üzere belediye başkanının çağrısı ile toplanır (Kent Konseyleri Yönetmeliği, madde 5)”

2015 yılı itibarıyla, Türkiye’de 30 büyükşehir belediyesi, 51 il belediyesi, 519 büyükşehir ilçe belediyesi, 400 ilçe belediyesi ve 396 belde belediyesi olmak üzere 1.396 belediye bulunmaktadır (www.e-icisleri.gov.tr, 2015). Teorik olarak; 1.396 belediye olduğuna göre, 1.396 kent konseyi de kurulmuş olmalıdır. Uygulama da ise durum oldukça farklıdır; ilçe ve belde belediyelerini hiç dikkate almasak bile, 20 civarında büyükşehir ve il belediyesinde kent konseyi hala kurulmamıştır. Daha ilginç olanı ise, Türkiye’de kurulmuş kent konseyi sayısının net olarak bilinmiyor olmasıdır. Tahmini bilgilere göre; ülkemizde hali hazırda kurulmuş bulunan kent konseyi sayısı toplam belediye sayısının %10’u civarında ve yaklaşık 150’dir (www.kentkonseyleribirligi.org.tr, 2015).

Kurulması kanunla emredildiği halde, kent konseylerinin kurulmuyor olması açıklanması zor bir durum olarak görünmektedir. Başka bir açıdan, kent konseyleri belirli bir demokratik kültürel altyapının sonucunda oluşturulabilecek bir platformdur. Bir diğer ifade ile kent konseylerinin çalışmalarının temel muhatabı ve aktörü konumunda olan bireylerin (vatandaşların) bu yapının içinde önemli görevleri bulunmaktadır. Bu bağlamda; demokrasiyi içselleştiren, kent halkını karar alma süreçlerine katması gerektiğine inanan yöneticilerin olduğu kentlerde ancak kent konseyleri işlevini yerine getirebilir. Diğer yandan kentte yaşayanların da kentine sahip çıkan ve kentin sorunlarını çözmek için yönetsel süreçlere aktif olarak katılan

bireyler olması gerekmektedir. Kent konseyleri, böyle bireylerin olduğu kentlerde hayatiyet bulabilir (Keskin, 2014: 58).

2.1. Bursa Kent Konseyi

Bursa Kent Konseyi hem yerel bir hareket hem de uluslararası sürecin bir parçası olarak doğmuştur Yerelde; önce birkaç mahallenin ortaklaşa merkezi biçiminde, mahalle sorunlarının tartışıldığı, çözüm önerilerinin getirildiği, vatandaş yerel yönetim ilişkilerinin kolaylaştırıldığı, katılımcı yönetim birimleri olarak, Semt Danışma ve Dayanışma Merkezleri (SEDAM) kurulmuştur. SEDAM’larda başlatılan katılımcı sürecin devamında kentin tümünü kapsayan bir katılımcılığı hayata geçirmek üzere Şehir Danışma ve Dayanışma Konseyi oluşturulmuştur. Yani çoğulcu ve katılımcı çabalar ile vatandaş belediye işbirliği, tabandan tavana bir yerel örgütlenme modeli ortaya çıkarmıştır. Diğer yandan Bursa, Birleşmiş Milletler Gündem 21 küresel konseptinin bir bakıma yerel izdüşümü olan Yerel Gündem 21 Programı’na, Türkiye’nin bu programı hükümet düzeyinde desteklemesinden önce eklenerek, kent konseyi sürecini uluslararası işbirliği ile desteklemiştir (Bulut, 2013: 91).

1995 yılı başlarında Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin girişimiyle Şehir Danışma ve Dayanışma Konseyi oluşturulmuştur. 3 ayda bir toplanan ve 104 üye ile çalışan Konsey’de; yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, meslek odaları, demokratik kitle örgütleri, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile daha önceki yıllarda Bursa’ya vali ve belediye başkanı düzeyinde hizmet eden eski yöneticiler yer almıştır. Konsey, 1998 yılında yeniden yapılanarak Bursa Kent Konseyi platformuna dönüşmüştür (Bursa Yerel Gündem 21, 2008: 10-17).

Diğer yandan, 1995 yılında Roma’da gerçekleştirilen “Akdeniz Yerel Gündem 21” toplantısına katılan dönemin Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Erdem Saker, Yerel Gündem 21 (YG-21) uygulamasını benimseyerek Bursa’ya taşımıştır. Çalışmaları koordine etmek üzere, aynı yıl Bursa Yerel Gündem 21 Genel Sekreterliği oluşturulmuştur. Bursa Yerel Gündem 21 Genel Sekreterliği ile eşgüdüm içerisinde çalışmak amacıyla; 1996 yılında Büyükşehir Belediye Meclisi’nde alınan bir kararla, Yerel Gündem 21 Şube Müdürlüğü kurulmuştur (Bursa Yerel Gündem 21, 2008: 10-11).

Türkiye’de YG 21 sürecini başlatan kentlerin başında gelen Bursa’daki etkileyici uygulamalar, yalnızca ülkemizde değil, dünyanın başka ülkelerinde takdirle izlenmektedir. Avrupa’daki YG 21 uygulamalarını en çok çağrıştıran modellerden biri olan Bursa’da, Belediye’nin YG 21 sürecindeki rolü bir anlamda “kurumlaşmış” ve bu süreci desteklemek üzere, Büyükşehir Belediyesi’nin bünyesinde bir “YG 21 Şube Müdürlüğü” oluşturulmuştur. YG 21 Şube Müdürlüğü, doğrudan uygulamada yer almak yerine, bünyesindeki olabildiğince geniş ve yetkin bir kadroyu ve çok yönlü destek hizmetlerini YG 21 Genel Sekreterliği’nin kullanımına tahsis ederek, “kolaylaştırıcı” bir işlev üstlenmektedir (Emrealp, 2004: 51).

Yerel Gündem 21 süreci bağlamında kent konseyi, “kentine sahip çıkma”, “aktif katılım” ve “çözümde ortaklık” ilkelerinin bütünlüğünde, kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir “ortaklık modeli” olarak tanımlanmaktadır (Bursa Yerel Gündem 21, 2008: 17).

2009 yılında değişikliğe uğrayarak son şeklini alan Kent Konseyi Yönetmeliği; “Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini” (Madde 6) kent konseylerinin görevleri arasında saymaktadır. Bu yönetmelikten tam 10 yıl önce, 16.12.1999 Tarih ve 19 Sayılı Bursa Kent Konseyi Tüzüğü’nün Amaç kısmındaki 5. maddesinde, “Konseyce alınan kararların Büyükşehir Belediyesi Meclis gündemine alınmasını sağlamak” şeklinde hüküm yer alması oldukça dikkat çekicidir (Bursa Yerel Gündem 21, 2008:274). Bursa’nın, bu süreçte Türkiye’nin lokomotifi işlevini gördüğü söylene hata edilmiş olmaz.

1995 yılında temelleri atılan Bursa Kent Konseyi, yerel karar alma mekanizmalarına halkın katılımı bağlamında Yerel Gündem 21 sürecinde işlevsel bir şekilde çalışmış, 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ve bu kanun çerçevesinde yayımlanan Kent Konseyi Yönetmeliği hükümleri gereğince, Yerel Gündem 21 çalışmaları da kent konseyi bünyesine taşınarak farklı bir sürece girmiştir. Bursa Yerel Gündem 21 Genel Sekreterliği bünyesindeki faaliyetler, 2009 yılından itibaren Bursa Kent Konseyi çatısı altına alınarak sürdürülmektedir (www.bursa.bel.tr, 2015).

Bugüne kadar 74 gündemli genel kurul toplantısı yapmış olan Bursa Kent Konseyi; çarpık kentleşmeden hava kirliliğine, depremden hızlı trene, fuar alanından kent meydanına, sıcak su kaynaklarından çevre yoluna kadar, kenti/ kentliyi ilgilendiren önemli pek çok konuda ortak akıllı harekete geçirmiş görünmektedir (www.bursakentkonseyi.org.tr, 2015).

3. KENT KONSEYLERİNİN VE BURSA KENT KONSEYİNİN BİLİNİRLİLİĞİ ARAŞTIRMASI

Türkiye’de 2006 yılında ülkedeki tüm belediyeler için kurulmaları yasal bir zorunluluk olan ve ülkede kurulmuş ilk kent konseylerinden biri olan Bursa Kent Konseyi’nin Bursa’da yaşayan bireyler tarafından ne oranda bilindiğinin tespit edilmesi, genelde kent konseyleri özelde ise Bursa Kent Konseyi açısından önemli verilerin elde edilmesini sağlayacaktır. Bilindiği üzere, kent konseylerinin işlevsellik kazanması ancak vatandaşlar tarafından bilinip sahip çıkılmasıyla mümkündür. Kent halkı tarafından bilinmeyen bir kent konseyi, yasak savmak kabilinden kurulmuş bir kent konseyinden öte bir anlam taşımaz.

Bursa Kent Konseyi’nin bilinirlik oranını tespit etmek amacıyla, bir alan araştırması yapılmıştır. Araştırmayla Bursa Kent Konseyi’nin, Bursa kentinde yaşayan vatandaşlar tarafından bilinirlik oranının irdelenmesi ve Bursa’da yaşayan vatandaşların kent konseylerinin çalışma alanları ve çalışmalara katılmaları ile ilgili konulardaki bilgi düzeylerinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

Saha çalışmasının gerçekleştirildiği Bursa kentinin nüfusu, araştırmanın yapıldığı dönemde 2.901.396’dır. Bursa kenti merkez ilçeler bazında 7 bölgeye ayrılmıştır. Bu 7 bölgenin nüfus dağılımları göz önünde bulundurularak “tabakalı rastgele örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Söz konusu saha çalışmasında Bursa kentinde yaşayan halkın genel profilini yansıtabilecek cinsiyet dağılımı, eğitim ve gelir düzeylerine ulaşabilmek amacıyla, çalışmanın gerçekleştirileceği mekânlar araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir. Bursa Kent Konseyi’nin bilinirliğinin ele alındığı saha araştırmasına dayalı çalışma, Bursa Büyükşehir Belediyesi sınırlarındaki 7 ilçede (Osmanlı, Nilüfer, Yıldırım, Gürsu, Kestel, Mudanya, Gemlik) 2915 kişi¹ ile yüz yüze anketi yönetimi gerçekleştirilmiştir. 2915 kişiyle gerçekleştirilen anket çalışmasının güvenilirliği de araştırılmıştır. SPSS 22 sürümü ile yapılan anketin güvenilirlik testi için, Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre, anket çalışmasının Alfa Güvenirlik Katsayısı; %94,8’dir.

3.1. Alan Araştırmasının Verileri

Anket çalışmasına katılan bireylerin demografik özellikleri, Tablo 1’de görülmektedir. Buna göre; katılımcıların %33,1’i kadın, %66,9’u erkektir. Anket çalışmasına katılan bireylerin eğitim durumuna bakıldığında; en yüksek iki oran %55,5 ile orta öğretim ve %24,9 ile üniversitedir. Katılımcıların medeni durumları ise; %60,4 evli ve %37,2 bekâr şeklindedir. Dul/boşanmışların oranı ise %2,4’tür.

¹ Saha çalışmalarında, örneklemin alındığı evreni temsil etmesi önemlidir. Bu durumda ne kadar, hangi büyüklükteki bir örneklemin evreni temsil edebileceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Alınan örneklemin evreni temsil yeterliği bulunmadığında örnekleme hatası olur. Bu düşünceden hareketle çalışmada, Bursa Kent Konseyi’nin bilinirlik oranının mümkün olduğunca doğru tahmin edilebilmesi hedeflenmiştir. Yazıcıoğlu ve Erdoğan’a göre 10.000.000 ana kütlede $\alpha = 0.05$ anlamlılık düzeyinde 1066 adet örneklem yeterlidir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004:50).

Tablo 1. Ankete Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	964	33,1
Erkek	1951	66,9
Eğitim Durumu	Frekans	%
Okuryazar değil	26	0,9
İlköğretim mezunu	478	16,4
Orta öğretim mezunu	1618	55,5
Üniversite Mezunu	725	24,9
Lisansüstü	68	2,3
Medeni Durum	Frekans	%
Evli	1760	60,4
Bekâr	1084	37,2
Dul/Boşanmış	71	2,4
Toplam	2915	100,0

Katılımcıların, yönetim kültüründe yeni bir anlayışı ifade eden kent konseyleri hakkında ne düzeyde bilgi sahibi olduklarını tespit etmeye yönelik genel bazı sorular sorulmuştur. Bu bağlamda Bursalı vatandaşlara kent konseyinden haberdar olup olmadıkları sorusu yöneltilmiş, alınan cevaplar Tablo 2’de sunulmuştur. Buna göre katılımcıların %73,2’lik büyük bir kısmı kent konseyini duyduğunu belirtmişlerdir. Kent konseyinden haberdar olmayanların oranı ise %26,8’dir. Kent konseyleri kurumundan haberdar olmayan 782 kişi ile anket çalışması sonlandırılmıştır ve daha önceden kent konseyi kurumundan haberdar olan 2132 kişi ile anket çalışmasına devam edilmiştir.

Tablo 2. Kent Konseyini Duydunuz Mu?

Kent konseyini duydunuz mu?		Frekans	%
	Evet	2132	73,2
	Hayır	782	26,8
	Toplam	2915	100,0

Türkiye’deki tüm kentlerde kent konseyinin olup olmadığı konusundaki soruya verilen cevaplar ise Tablo 3’de görüldüğü üzere; %35,5’lik bir kesim kent konseylerinin ülkedeki tüm illerde bulunmadığını belirtmektedirler.

Tablo 3. Türkiye’deki Tüm İllerde Kent Konseyi Bulunmakta Mıdır?

Sizce Türkiye’deki tüm kentlerde (illerde) kent konseyi bulunmakta mıdır?		Frekans	%
	Evet	514	24,1
	Hayır	757	35,5
	Fikrim yok	861	40,4
Toplam	2132	100,0	

Katılımcılara bu çalışmanın temel konusu olan ve araştırmanın yapıldığı Bursa kentinde 1995 yılından bu yana varlığını devam ettiren ve bu anlamda Türkiye’deki ilk kent konseyleri arasında yer alan Bursa Kent Konseyi’nin bilinirliğine dair bazı sorular yöneltilmiştir.

Bursa Kent Konseyi’nin Bursa’da yaşayan vatandaşlar tarafından ne oranda bilindiğini tespit edebilmek için “Bursa Kent Konseyi’ni duydunuz mu?” sorusu sorulmuştur. Tablo 4’den de anlaşılacağı üzere Bursa Kent Konseyi, katılımcıların %86,4’ü tarafından duyulmuştur.

Tablo 4. Bursa Kent Konseyi’ni Duydunuz Mu?

Bursa Kent Konseyi’nin duydunuz mu?		Frekans	%
	Evet	1841	86,4
Hayır	291	13,6	
Toplam	2132	100,0	

Anket çalışmasında bireylere Bursa Kent Konseyi’nin çalışma alanları sorulduğunda, ilk sırada %32,6 oranı ile dezavantajlı gruplara yönelik çalışma yapmak, kentlilik bilincinin oluşturulmasını sağlamak, kültür – sanat faaliyetlerini gerçekleştirmek, belediye faaliyetlerinde etkinliği sağlamaya yardımcı olmak ve kentin öncelikli sorunlarının tartışıldığı bir platform olmak cevabı verilmiştir. Bursa Kent Konseyi’nin çalışma alanının ne olduğu konusunda “fikrim yok” cevabını verenlerin oranı ise %27,5’tir. Tablo 4 ve Tablo 5 birlikte değerlendirildiğine, Bursa Kent Konseyini duymayanların oranı %13,6 düzeyindedir fakat Bursa Kent Konseyi’nin çalışma alanları hakkında bilgi sahibi olmayanların oranı %27,5’tir. Bir diğer ifade %27,5 oranında kişi Bursa Kent Konseyini sadece ismen biliyor ve hangi alanlarda çalışma yaptığı hakkında fikir bile yürütememektedirler.

Tablo 5. Bursa Kent Konseyi Hangi Alanlarda Çalışmaktadır?

Bursa Kent Konseyi hangi alanlarda çalışmaktadır?		Frekans	%
	Kadın – engelli, vb. gruplara yönelik çalışmalar düzenlemek	177	8,3
Kentlilik bilincinin oluşturulmasını ve geliştirilmesini sağlamak	224	10,5	
Kültür- sanat faaliyetlerini gerçekleştirmek	227	10,6	
Belediye faaliyetlerinin etkinliğini sağlamaya yardımcı olmak	302	14,2	
Kentin öncelikli sorunlarının tartışıldığı bir platform olmak	172	8,1	
Hepsi	695	32,6	
Adını duydum ancak ne yaptığını bilemiyorum.	587	27,5	
Toplam	2132	100,0	

Katılımcıların Bursa Kent Konseyi’nin gerçekleştirdiği çalışmaları ve faaliyetleri takip edip etmediğinin tespit edilmesi amacıyla sorulan soruya %23,9 oranında “evet” cevabı verilmiştir. Bursa Kent Konseyi’nin faaliyetlerini takip etmeyenlerin oranı ise %76,1 oranındadır. Bu oran Bursa Kent Konseyi açısından bir mesaj olarak algılanmalıdır. Bursalıları kent konseyi çalışmalarına dâhil edebilmek için farklı yollar denenmelidir.

Tablo 6. Bursa Kent Konseyi’nin Gerçekleştirdiği Çalışmaları ve Faaliyetleri Takip Ediyor Musunuz?

Bursa Kent Konseyi’nin gerçekleştirdiği çalışmaları ve faaliyetleri takip ediyor musunuz?		Frekans	%
	Evet	509	23,9
Hayır	1623	76,1	
Toplam	2132	100,0	

Bursa Kent Konseyi’nin gerçekleştirdiği çalışmaları ve faaliyetleri takip ettiğini belirten kişilere bu çalışmaları hangi kanallarla takip ettikleri sorulmuştur ve birden seçeneği işaretlemelerine bu soruda da izin verilmiştir. Bu soruya cevap verenlerin %45,8’i yerel yazılı ve görsel medya aracılığı ile, %39,9’u internet aracılığıyla ve %28,9’u ise afiş – broşür- billboard aracılığıyla cevabını vermişlerdir.

Tablo 7. Bursa Kent Konseyi'nin Gerçekleştirdiği Çalışmaları ve Faaliyetleri Hangi Kanallar Aracılığıyla Takip Ediyorsunuz?

		Frekans	%
Bursa Kent Konseyi'nin gerçekleştirdiği çalışmaları ve faaliyetleri hangi kanallar aracılığıyla takip ediyorsunuz?	Yerel yazılı ve görsel medya aracılığı ile	233	45,8
	İnternet aracılığıyla (kent konseyi web sitesi, arama motorları)	203	39,9
	Bursa Kent Konseyi toplantılarına katılarak	37	7,3
	Afiş, broşür ve billboard aracılığı ile	147	28,9
	Hepsi	47	9,2
	Toplam	509	100,0

Bursalıların %86,4 gibi yüksek bir oranda varlığından haberdar oldukları Bursa Kent Konseyi'nin çalışmalarına veya faaliyetlerine katılıp katılmadıklarının tespit edilebilmesi için sorulan soruya alan araştırmasına katılan kişilerin sadece %12,3 “evet” cevabını vermiştir. Bu da göstermektedir ki, Bursalılar kent konseyinden haberdardır fakat bu kurum tarafından yapılan çalışmalara yeterince ilgi göstermemektedirler (Tablo 8).

Tablo 8. Kent Konseyinin Çalışmalarına/ Faaliyetlerine Katıldınız Mı?

	Frekans	%
Evet	262	12,3
Hayır	1870	87,7
Toplam	2132	100,0

Kent konseyinin gerçekleştirdiği çalışmalara katıldığını belirten 262 kişiye (%12,3) bu çalışmaların neler olduğu sorulmuştur. Verilen cevaplara göre %60,7 oranında katılımcı, kent konseyi tarafından gerçekleştirilen kültür- sanat faaliyetlerine katıldığını belirtirken; kadın- genç- engelli meclis toplantılarına katılanların oranı %22,9 düzeyinde olmuştur.

Tablo 9. Kent Konseyinin Hangi Çalışmalarına / Faaliyetlerine Katıldınız?

	Frekans	%
Meclis (Kadın – Gençlik- Engelli Meclisleri) Toplantıları	60	22,9
Seçimli Genel Kurul Toplantıları	15	5,7
Gündemli Genel Kurul Toplantıları	19	7,3
Çalışma Grupları Toplantıları	37	14,1
Kültür- Sanat Faaliyetleri	159	60,7
Hepsi	14	5,3
Toplam	262	100,0

Bursa kentinde kent konseyleri tarafından gerçekleştirilen konserler, sergiler, panel ve seminerlerin sayısı oldukça fazladır ve bu durumun bir sonucu olarak Bursalı bireylerin Bursa Kent Konseyi'nin en çok katılım sağladıkları faaliyetin “kültür-sanat faaliyetleri” olması olağan bir sonuçtur. Fakat buradaki katılımcılar, kent konseyi aracılığıyla kent yönetimine dâhil olma ve yerel katılımı sağlama gibi bir işleve sahip değillerdir. Bu durum Bursa Kent Konseyi'nin Bursa kentinde bir farkındalık/bilinirlilik oluşturmaya yönelik çalışmalarını gerçekleştirdiğini fakat yerel yönetimi aktif olarak harekete geçiremediğinin de bir göstergesidir.

SONUÇ

Parlamente sistemin düşük nitelikli bir demokratik yapıyı beraberinde getirmesi nedeniyle Türkiye'de bu sistemin olumsuz özelliklerin azaltılması amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler yoluyla vatandaşların yönetsel sisteme dâhil olabilmeleri için farklı mekanizmalar geliştirilmiştir. Vatandaşların kentsel yönetim süreçlerine daha aktif katılabilmeleri, yönetimde söz sahibi olabilmeleri, kendilerini ilgilendiren konularda fikirlerini dile getirebilmeleri ve kentteki farklı fikirlerin tartışılabildiği, bir diğer ifade ile kentin ortak aklı olması bağlamında

geliştirilen mekanizmalardan birisi olan kent konseylerinin; gerek yasal – yönetsel yapıları gerek çalışma sistemleri açısından vatandaşlar tarafından ne oranda bilinilir olduğunun irdelenmesi ihmal edilmiş bir olgudur.

5393 sayılı Belediye Kanunu ile yerel yönetimler sistemimize kurumsal olarak getirilen ve 2006 yılındaki Kent Konseyleri Yönetmeliği ile de ülkedeki tüm belediyeler için kurulması yasal bir zorunluluk haline gelen kent konseylerinin yereldeki vatandaşlar tarafından bilinip bilinmediği ve kent konseyinin çalışmalarına katılım düzeyinin tespit edilmesi amacıyla Bursa kentinde gerçekleştirilen alan araştırmasının sonuçları kısaca şu şekildedir:

Araştırmaya katılan kişilerin %73,2’lik büyük bir kısmı kent konseyini duyduğunu belirtmiştir. Yani 2915 kişiden 2132 kişi kent konseyleri adlı bir kurumun varlığından haberdardır. Kent konseyinin varlığından haberdar olan 2132 kişiye Bursa Kent Konseyi kurumunu daha önceden duyup duymadıkları sorulduğunda ise Bursa Kent Konseyi’nin varlığından daha önceden haberdar olan kişilerin oranı %86,4’tür (1841 kişi).

Araştırma kapsamında kişilerin kent konseyleri ve Bursa Kent Konseyi kurumu hakkında farkındalık düzeyinin oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat araştırmaya katılan kişilerin büyük bir oranının, kent konseyleri kurumunu sadece ismen bilmekte oldukları ve kurumun çalışmalarına aktif olarak katılmadıkları tespit edilmiştir. Nitekim alan araştırmasında Bursa Kent Konseyi’nin varlığından haberdar olan kişilerin oranı %86,4 (1841 kişi) şeklinde yüksek bir oran olduğu için bu kişilerin kent konseyinin çalışma alanı hakkında da bilgi sahibi olacakları düşünülmüştür fakat bu soruyu cevaplandıran katılımcıların %27,5’i (587 kişi) “kent konseyinin adını duydum ancak ne yaptığını bilmiyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Diğer katılımcıların ise %32,6’sı “evet” doğru cevabını verebilmiştir.

Alan araştırmasına katılan kişilere kent konseyi tarafından düzenlenmiş herhangi bir faaliyete veya çalışmaya katılıp katılmadıkları araştırılmıştır. Katılımcıların sadece %12,3’ü evet cevabı vermiştir. Bir diğer ifade ile kent konseyinden haberdar olan 2132 kişi arasında 262 kişi daha önceden kent konseyi tarafından organize edilen bir faaliyete katılmıştır. Kent konseyinin gerçekleştirdiği çalışmalara katıldığını belirten 262 kişiye bu çalışmaların neler olduğu sorulmuştur. %60,7 oranında katılımcı, kent konseyi tarafından gerçekleştirilen kültür- sanat faaliyetlerine katıldığını belirtirken; kadın- genç- engelli meclisleri tarafından düzenlenen toplantılara katılanların oranı %22,9 düzeyinde olmuştur. Katılımcılara ayrıca Bursa Kent Konseyi’nin tarafından gerçekleştirilen çalışmaları ve faaliyetleri takip edip etmedikleri sorulduğunda bu sefer %23,9 (2132 kişiden 509 kişi) oranında “evet” cevabı verilmiştir.

Alan araştırmasının sonuçlarından hareketle denilebilir ki; Bursa Kent Konseyi, Bursa kentinde gerçekleştirmiş olduğu sanatsal- kültürel faaliyetler ve bilimsel organizasyonlar yoluyla Bursa halkı tarafından ismen bilinir hale gelmiştir. Fakat Bursalı vatandaşların büyük bir kısmı, kent konseylerinin ne yasal- yönetsel yapısı hakkında bilgi sahibidirler ne de kent konseyi tarafından düzenlenen çalışmalara katılmaktadırlar.

Bu durumun sonucu olarak kentin ortak aklı olarak tanımlanan kent konseyleri, yerel düzeydeki yönetsel süreçlerdeki önemi açısından, kentte küçük bir azınlık tarafından bilinmekte ve bu kişilerin katılımıyla kararlar almaktadır. Söz konusu durum sadece Bursa Kent Konseyi’nin bir sorunu değildir. Türkiye’deki diğer kent konseylerinin ve belki de Türkiye’deki demokratik yapının en önemli sorunlarından birisi bireylerin, kentsel yönetim süreçlerine düşük katılımlarıdır. Bireyin yönetsel mekanizmalara dâhil olabilmesinin önünü açıcı kurumlar ortaya korsa da genellikle bu mekanizmalara aktif olarak katılan kişilerin sayısı sınırlı olmaktadır.

Parlamente sistemin en önemli dezavantajlarından olan demokratik yapının zayıf olması ve halkın gerek merkezi yönetim gerekse yerel yönetimleri denetleme aracının seçimler olmasının bir yansıması olarak Bursa Kent Konseyi başta olmak üzere vatandaşların yönetsel süreçlere katılımlarını arttırmaya yönelik mekanizmalar görevlerini yerine getirememektedirler.

KAYNAKÇA

- Bulut, Tahsin (2013), *Kent Konseyleri*, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi (2008), *Bursa Yerel Gündem 21*, Bursa Yerel Gündem 21 Yayını, Bursa.
- Emrealp, Sadun (2004), *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı*, IULA-EMME Yayını, İstanbul.
- Erdal, Onar (2005), “Türkiye’nin Başkanlık veya Yarı-Başkanlık Sistemine Geçmesi Düşünülmeli midir?”, *Başkanlık Sistemi*, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara.
- Göymen, Korel (2010), *Türkiye’de Yönetişim ve Yerel Kalkınma*, İstanbul: Boyut Yayınları
- Gözler, Kemal (2000), “Türkiye’de Hükümetlere Nasıl İstikrar ve Etkinlik Kazandırılabilir?”, *Türkiye Günlüğü*, 62, Eylül-Ekim.
- Güneş, Muharrem (2004), *Yerel Gündem 21 Ulusal Kentlerden Küresel Köylere*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karakurt Tosun, Elif ve Keskin, Enes Battal (2015), “City Councils as a Means of Local Participation in Turkey During the EU Membership Process: the Investigation of the Awareness of the Bursa City Council”, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, cilt 13, sayı 3, ss. 363-376. Doi: <http://dx.doi.org/10.11611/JMER713>
- Keskin, Enes Battal (2014), “Belediyeler ve Kent Konseyleri: Temsilden Katılıma”, *Mimar ve Mühendis Dergisi*, sayı 76, ss. 56-58.
- Kuluçlu, Erdal (2011), “5393 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kent Konseyleri”, *Dış Denetim Dergisi*, Nisan-Mayıs- Haziran, ss. 182-188.
- Lamba, Mustafa (2012), “Yerel Yönetişimde Farkındalık: Antalya İli Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, cilt 17, sayı 1, ss.495- 509.
- Ruige, Anke; Üskent Sezin ve Micka, Povel (2014), *Yönetişim ve Katılım: Etkili Katılım İçin Araçlar Yöntemler Mekanizmalar*, Tepav Yayınları, Ankara.
- Soygüzel, Hasan (2012), “Kent Konseyleri Ulusal Rapor”, 3. *Ulusal Kent Konseyleri Birliği Buluşması*, Türkiye Kent Konseyleri Birliği.
- Yazıcıoğlu, Yahşi ve Erdoğan, Samiye (2004), *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Detay Yayınları.
- Yılmaz, Sait (2013), “Başkanlık Sistemi; ABD, Türkiye’ye Örnek Olabilir mi?”, *Yeni Türkiye*, cilt 9, sayı 51, ss. 617-635.
- Belediye Kanunu (2005) Kanun No. 5393, Kabul Tarihi: 3.7.2005, Resmi Gazete Tarihi:13.07.2005.
- Kent Konseyi Yönetmeliği, Sayı:26313, Değişiklik (06.06.2009) Sayı: 27250, Resmi Gazete Tarihi: 08.10.2006.
- <http://www.bursa.bel.tr/yerel-gundem-21-calismalari---bursa-kent-konseyi--olarak-devam-edecek/haber/1464/>, (05.03.2015)
- <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>, (01.03.2015).
- <http://www.kentkonseyleribirliigi.org.tr/dokuman/ulusal-rapor.pdf>, (01.02.2015).
- <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=icerik&id=17>, (17.02.2015).
- http://www.tepav.org.tr/upload/files/1408538775-7.Yonetisim_ve_Katilim.pdf (08.08.2015)